

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XIX. Privantia sunt contraria negantia, quorum alterum negat in eo tantùm subjecto, in quo affirmatum suapte naturâ inest.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

to in universum orbem terrarum. Quia non dicuntur de eodem tempore.

IV. Neutrum Contradictionis membrum contineri debet in altero, sive implicitè sive explicitè. Non ergo est Contradictio. Omnes homines sunt electi: Nulli homines sunt electi. Quia omnes homines esse electos, nihil est aliud, quam nullos homines esse electos. Qui enim sumit omnia, nihil eligit.

ELENCHUS

Contradicientium committitur I. Cùm contradicentia falsa pro veris ponuntur. II. Cùm apparens cõtradictio ponitur pro vera. III. Cùm alterutra contradicentium conditio canonibus explicata violatur. ut, Carilina perturbat Remp. Ergo Antonius non perturbat. Qui dicit se mentiri & verum dicit, is mentitur & non mentitur.

[Hic idem consequens, de antecedente eodem non affirmatur.]

Vir non vir, lapide non lapide, percutit avem non avem.

[Hic diversa sunt propter respectum alium.]

Purgatorium neq; est justorum, neq; damnatorum.

[Hic medium fingitur inter contradicentia, quod tamen non est.] Sequuntur Privantia.

CAPUT XIX.

I. PRIVANTIA sunt contraria negantia, quorum alterum negat in eo tantum subjecto, in quo affirmatum suapte naturâ inest.

[Philippo dicuntur privativè opposita. Nomen autem habent ab altero oppositionis termino, privatione, quod per Synecdochen speciei toti generi tribuitur. Differentia Privantium, Contradicientium & Adversorum consistit in hoc;

hoc; Contradicentia negant ubiq. Privantia verò tantum in subiecto habili & determinato. In adverbiumq. est naturale, & quidem in diversis subiectis. Sic, odor est naturalis in cygno; nigredo naturalis est in corvo. Privantibus verò alterum tantum est naturale, nempe privatio. Privatio verò nulli subiecto est naturalis. Sic, cui sit naturalis, nihil inveniri potest.]

2. Affirmatum hîc dicitur Habitus
Negatum verò Privatio.

3. Habitus est rei naturalis ad eam
& præsentia in naturali subiecto:

visus est naturalis habitus oculi: auditus vis: vita anima: divitiæ divitis.

[*Habitus non accipitur hîc speciatim, ut vel in prædicamento Qualitatis, vel Habitus, sed in genere significat formam vel qualitatem rei quamlibet, sive sit divitiarum, sive divitiarum, sive in se per inhærentiam, ut vita viventibus; sive per adhærentiam, ut divitiarum per attributionem; ut, sustinere personam iudicis, regis. Nunquam verò pro habitu ponuntur ejus fundamenta; ut pro vita, caloris vitalis præsentia in vino, & spiritu vite administro. Ab aliis definitur affirmativa forma in subiecto, quod privari potest.]*

4. Privatio est ejusdem habitus
eodem subiecto amissio, absentia, & extinctio. Sic, cæcitas est privatio visus in oculo: surditas auditus in aure: Mors vita paupertas divitiarum.

[*Privatio aliter in Logicis consideratur ac in Physicis. Quatenus enim est vacuitas formæ alicujus jam prædicenda, vel absentia formæ est, que aliquando futurum eatenus in Physicis; Quatenus verò est absentia formæ, que fuit vel esse etiam potuit, eatenus in Logicis consideratur. (sic prior est formæ sive habitus; Logica posterior.)*

5. Estq; privatio vel totalis vel partialis.

6. Totalis est, quæ & actum & potentiam simpliciter tollit.

Dicitur aliàs Perfecta, vel Privatio simpliciter. ut, Cecus in oculo; Mors in animali, quæ & vitam & vitales operationes corrumpit.

7. Partialis est, quæ actum tantum tollit, non potentiam.

Dicitur aliàs Imperfecta; Item, secundum quid. ut, Somnus est privatio vigiliæ, quoad actum, non quoad potentiam vigilandi. Umbra & crepusculum lucis & diei.

[Hæc itaque privatio non tollit habitum totum: aut si totum, relinquit tamen potentiam regressionis. Sic pauper factus divitias recuperare potest: Miser iterum felix esse potest. Alii distinguunt inter privationem, qua est mera vacuitas sive absentia habitus; ut fatuitas est simplex sapientia & nuda evacuatio: vel cum successione contrarii, ut deliratio, qua aliquando ad insaniam adscendit. Alia est etiam insitorum per naturam, ut, Oblivio est privatio memoriae naturæ insitæ; alia foris acquiritorum, ut qui ex divite fit pauper, ex equite fit pides, ex conjuge fit cælebs. &c.]

Exempla inventionis promiscua.

PRIVANTIA.

Habitus sive affirmatum.	Privatio sive negatum.
Vita	Mors.
Videre	Cæcum esse.
Dives	Pauper.
Patria	Exilium.
Lux	Tenebra.
Sobrius	Ebrius.
Audire	Surdum esse.
Habere	Perdere.

E quibus axiomata conficiuntur ejusmodi; *Vivens Christo mortuus est mundo. Si Appius cæcus, non videt. Divites honorantur, pauperes contemnantur. In exilio actus non degit in patria. In tenebris degens non videt lucem. Qui ebrius est, sobrius esse nequit. Surdus varietatem cum audire nequit. Quas divitias luxuriosus perdidit, non habet.*

Adhibentur eadem pro argumento tertio in probandis Quæstionibus dubiis ab habitu ad arguendam privationem. *Paulus mortuus est mundo. Quia non vivit Christo. Cicero etiam Roma ejectus in exilium non abiit. Quia omne solum forti patria. Appius est cæcus. Quia non videt. Lazarus est pauper. Quia non est dives. Pauperes contemnantur. Quia divites honorantur.*

Vicissim à privatione ad arguendum habitum. *Paulus vivit Christo. Quia mortuus est mundo. Omne solum forti patria. Quia nullum ei exilium intendi potest. Appius non videt. Quia est cæcus. Lazarus non est dives. Quia est pauper. Divites honorantur. Quia pauperes contemnantur.*

Sic privantia sunt. *Loqui, tacere; amens, intelligens; Peritus, Imperitus; claudus, ambulans; valens, agrotans; Plenum, vacuum; illuminatum, opacum. 1. Joh. 1. 5. Deus lux est & tenebræ non sunt in eo. Johan. 8. 12. Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris. 2. Tim. 1. 10. Christus mortem abolevit, & vitam in lucem produxit. Luc. 1. 20. Tacebis, nec loqui poteris ad eum usque diem, quæ hæc sient. Si non est honestum esurire, nec edere erit. Horat.*

Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum?

Semper eris pauper, si pauper es, Æmiliane.

Dantur opes nullis nunc nisi divitibus.

Privantium sunt hi CANONES.

I. Si privantium est unum; non erit alterum.

Posito vel affirmato habitu, tollitur & negatur privatio: & contra.

Posita vel affirmata privatione, tollitur vel negatur

negatur habitus: & contra. ut: Visu præditus est. Ergo non est cæcus. Cæcus est. Ergo visu caret. Visu caret. Ergo cæcus est. Cæcitas sublata est. Ergo visus redditus est.

[Semper procedit Cæxon in privantibus immediatis. At in mediatis non item. Possunt enim in gradibus remissis privantia esse simul, certotamen ordine: ut in loco caliginoso parum lucis & aliqua tenebra simul sunt, nempe in crepusculo.]

II. Habitus est naturâ & dignitate prior privatione, sive actu sive potentia. Itaq;

Privatio præsupponit habitum, ut, Si Ap-
pius cæcus est, habuerit prius visum necesse est.

[Intellige de privatione Logica: non Physica. Hac enim prior est formâ. Que pertinet & ha Regula ICTorum. Non videtur rem amittere, cujus propria non fuit: & Non videtur defuisse, qui nunquam fuit. Non ergo potuisti amittere cornua, si non habuisti. Non potuisti obli-
visci eruitionis, quando non habuisti. Habitus aliâs prior est, quia est forma, & res positiva, & Ens, &c.]

III. Habitus & privatio sunt circa idem subjectum; ut, Animal competit visus. Ergo etiam non nisi animali cæcitas tribuitur.

[Itaque lapis non rectè dicitur cæcus, & piscis mutus, quia naturaliter neque illi visus, neque huic auditus competit.]

IV. Privatio (cùm per se nihil sit, & non Ens, sive mera vacuitas, & absentia habitus) nec qualitates habet nec effecta.

[Accipit autem ex modo considerationis. Atque ita sit aliquod Ens rationis. Definitur enim, distinguitur, consideratur.]

V. Privatio non tribuitur Subjecto, nisi quo tempore habitum obtinere per naturam

determinatum est. Sic canis ante nonum diem non recte dicitur cecus. Infans non recte dicitur edentulus.

VI. Privatio non incurrit in sensum.

[Nisi per accidens & secundario, quatenus enim quod tollit.]

VII. Privatio (totalis, perfecta) est prae naturam.

[Non imperfecta, simpliciter. Sic somnus, quo minus resciuntur animalia, non est prae naturam.]

VIII. A privatione (totali) ad habitum non datur naturaliter regressus. Qui ergo cecus est, non potest per naturam iterum fieri cecus.

[Excipe restitutionem miraculosam. Ita Christus multis visum restituit; Et singularem. Ita hircus excacatus peculiari herba sibi visum restituere Medici dicunt. At in privatione imperfecta sive partiali regressus fieri potest.]

ELENCHUS

Privantium committitur I. Cum privantia non habentur, quae revera privantia non sunt. ut, Privatus dicitur mutus (Metaphoricè.) Ergo aliquando loqui potest. Paries non videt. Ergo est cecus. Socrates mortuus non sanus. Ergo aeger.

[Huc pertinet & ista cornuta argumentatio. Quia si non amisisti habes. Cornua non amisisti. Ergo cornua habes. Divitias non amisisti. Ergo divitias habes. vide Canon. 2.]

II. Cum totalis privatio ponitur pro partiali. Corpus nostrum est extinctus cinis, & spiritus ut cinis diffunditur, Sap. 2. Ergo nullus vivet.

III. Cum attributiones privantium non recte commodantur, ut: Visus est à Deo. Ergo cecus ac non videt.

Deo. N.V.C. Eadem enim causa remota potest esse habitus & privatio.

Adhuc de argumentis simplicibus : Sequitur de comparatis.

CAPUT XX.

I. Comparata sunt argumenta prima, quæ inter se comparantur (seu, quæ ad invicem in aliquo conferuntur.)

[Comparata à comparando nomen habent. Comparare autem vocant res inter se adhibere, sic ut consideretur quomodo se habeant quali & quanto. In genere igitur comparata dicuntur ea argumenta, quæ ex comparatione nascuntur. Dum enim res in aliquo conferuntur, quæ hinc existit notio sive ratio dicitur argumentum comparatum, seu, ex comparatione existens. Affectio autem inter ea, quæ comparantur, dicitur comparatio : quæ est comparationum in aliquo mutua habitudo. Differt autem comparatio Logica à Grammatica : Hæc enim est nominis tantum seu vocum; vel species dictionis excessum significans ad alterum relatum. Illa verò est æstis sive habitudo comparati ad aliud comparatum. Sunt verò comparata argumenta prima, quia sua sunt originis. Arguendi enim vis & principium à priori non dependet aut oritur; verum naturam habent & propriam quandam inter se affectionem aliunde non acceptam. Sicut ergo Consentanea & Dissentanea argumenta prima sunt, quia consensionem & dissensionem ex prioribus non trahunt : Ita & Comparata prima sunt, quia Comparationis affectionem è prioribus aliis non desumunt. Quamquam enim comparationes desumuntur è causis, subjectis, adjunctis, dissentaneis, &c. à subjectis tamen Comparationis, sive ab iis quæ comparantur non recte infertur origo, aliàs etiam adversa forent orta, quia nonnunquam sunt causa, adjuncta, &c. Consentanea igitur & Dissentanea, quia qualitate aut quantitate conferri possunt, secundario huc referuntur, nec considerantur ut causa, ut effectum, &c. sed ut causa qualis, vel quanta, &c.]